

"ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה". (י"ד כ"א)

בעקבות החורף והרוחות העזות

כתב השו"ע: ועל רוחות שגשבו בזעף מברך 'עושה מעשה בראשית', ואם ירצה יאמר 'שכוחו וגבורתו מלא עולם'.

כתב ה"משנה ברורה" (שם ד) שאם הרוח שלא בזעף, אם הוא רוח גדול יברך 'עושה מעשה בראשית' ולא יברך 'שכוחו וגבורתו'... וטוב לברך תמיד על רוח סערה שאינה מצויה 'עושה מעשה בראשית', שבזה בוודאי יוצא, כי אין אנו בקיאים כל כך מהו בזעף.

הגאון רבי משה פישר זצ"ל, רב שכונת בתי ברוידא, כנסת ומונקטש, לשאלת ידידי שליט"א בפרטי הלכה זו יצא עמו לחצר - אל החורף והרוח הירושלמית, דן לכאן ולכאן, לבסוף פסק, כזה ראה וברך: על רוחות חזקות שיכולות להעיף את המטריה, או את הכובע, אפשר לברך עליהם 'עושה מעשה בראשית' - זה כבר בהגדרת 'רוח סערה שאינה מצויה'!

עוד הוסיף הרב פישר, כי ברכה זו מברכים פעם ביום, תדירות הברכה כמו על ברקים ורעמים. (נר לשולחן שבת" מתלמידו הר"ה ג"מ)

ובאותו ענין... מתוך איגרתו של רבי עובדיה מברטנורא

'אני לקחתי בית בירושלים. ועלי לתת תודה לה', שלא חליתי ככל האנשים אשר באו עמי, כי רוב האנשים הבאים מארץ רחוקה לירושלים נופלים על המיטה לסיבת התחלפות האויר, השינוי מקור לחום ומחום לקור, שכל הרוחות שבעולם באות ונושבות בירושלים... ואומרים כי כל רוח בטרם תלך אל המקום אשר תרצה שמה הרוח ללכת, באה להשתחוות לה' בירושלים... וברוך יודע האמת...'

(שנת רמ"ח - אגרות א"י)

'ויהי בחצי הלילה, ח' בשבט והנה רוח סערה באה ונשברו שני תרני הספינה ולא נשאר כי אם תורן אחד רעוע. ויראו המלחים יראה גדולה ויטילו הכלים אשר באוניה להקל וישליכו 'בומברדי' לקרוא לחוף, שישלחו ספינה להצילנו, ואין קול ואין עונה, כי היו טרודים להציל את עצמם, גם לא היה אפשר להתקרב אלינו.

והים הולך וסוער ויולך אותנו הולך וסחוב, והאוניה חישה להשבר, ובאו בה גלי מים ממטה ולמעלה. קרוב לעשרים וארבע שעות, בכל רגע ראינו את המוות, שהמקום היה מלא סלעים. ביד כל אחד היה כלי להריק את המים ובדמעות עינינו היינו ממלאים איש כלי, עד ריחם ה' ונמלטנו מן רוח הסערה ההיא.

כאשר הים עמד מזעפ, שלח הפטרוני להוציאנו מן האוניה ונכנסנו בדוגית, אלא שלא היה רוח לצאת ולהפליג לים, ובחרנו אנו היהודים להמלט על נפשנו, ירדנו במים רדודים אל היבשה... והגענו אל אלכסנדריה עיפיים ויגעיים בי"ד בשבט... (שם)

"צנצנת המן - לדורותיכם" - מן אז והיום

מעשה בעני שבא לפני רבא לבקש מזונות-תרנגולת פטומה ויין ישן. אמר לו רבא: 'איך חושש לדחוק את הציבור עם ההרגל היקר שלך? השיבו העני: 'וכי אני אוכל מן הציבור?! הלא משל הקב"ה אני אוכל, שהרי כתוב "עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו". בעתם לא נאמר אלא 'בעתו', מלמד שכל אחד ואחד נותן הקב"ה פרנסתו בעתו!"

בינתיים באה לביקור אחותו של רבא, שלא ראתה אותו שלש עשרה שנה והביאה לו מתנה מיוחדת, תרנגולת פטומה ויין ישן... אמר לו רבא: 'צדקת - שב לאכול!'

ביאר מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ: אע"פ שלא הגיע לעני לקבל את מעדניו מקופת הצדקה, מכל מקום בזכות בטחונו הגמור בה' שיספק לו כל צרכיו קיבל את סעודתו. וגם רבא זכה לקבל את סעודתו המיוחדת בזכותו של העני!

(שיחות מוסר" תשל"ב ל')

פלפל ממולא באהבת ה'

את המעשה המופלא הבא סיפר ידידי: 'אחיין שלי היה מאושפז בשבוע שעבר ב"תל השומר". אמו בת צדיקים לא רצתה שהילד יאכל מהאוכל של בית החולים, מכיון שלא סמכה על כשרותו. הביאה לו אוכל בחמגשיות, מנות קרב... אלא שהילד סירב לאכול: 'זה לא טעים, לא רוצה, זה קר'.

שאלה אותו אמו: 'חמוד שלי, מה כן תרצה לאכול, מה יערב לחיכך?' אמר הילד: 'אני רוצה פלפל ממולא...'
לא עברו עשר דקות ובמחלקה עבר מתנדב של אחד מארגוני החסד לחלק אוכל. 'מה יש לך להציע לנו?' שאלה האם. האיש פתח את המגש והנה נותרו בו שני פלפלים ממולאים באורז חם ומהביל.

(נר לשולחן שבת" מהרה"ג י"א)

"ופריו מתוק לחכי" - זה המן שירד לישראל בעין יפה. היו ישראל שועמים בו תקמ"ו טעמים, כמנין מתוק!

(יל"ש שיה"ש תתקפ"ו)

פרשת המן עיקרה אמונה בה, על כן נראה לרמז "מן הוא" אותיות אמונה. עוד נראה לרמז בתובה 'מן', דאותיות מן במילוי הם מם ונון, והנה שתי אותיות אלו שוות, שאותיות הפנימיות זהות לאותיות החיצוניות, ללמד שאדם צריך להיות שלם באמונתו, מבית ומחוץ.

עוד ירמז, כמו שבנסתר - ממון הבא לו מבלי שיטרח בו כמציאה וירושה, אדם מבין שמאת ה' הוא בלבד, שהרי לא פעל כלום, כך בגלוי-פרנסתו של אדם הבאה לו על ידי עבודתו, הכל ממנו, ולא פועל ידיו הוא שהביא לו את הרווח, אלא חובת השתדלות גרידא היא. (נר"י מיידי הר"ה ג"מ)

אלו הלכות שכח משה וזכר בהם - בפרשת השבוע?

הלכות שבת - באו נשיאי העדה ויגידו למשה שלקטו היום לחם משנה. באותה שעה נזכר משה בפרשת השבת שאמר לו הקב"ה שיאמר לישראל ושכח אותה. והיכן אמר לו הקב"ה הלכות שבת? במרה - "שם שם חוק ומשפט" - חוק זה שבת. (מדרש "הזהיר" בשלח ועיין ויק"ר י"ג מדוע משה שכח...)

והיה ביום השישי. (ט"ז ה) תורה ודעת כפשוטו! אמר הגאון רבי גדליה שור לבחור בישיבה: "נאמר 'והיה ביום השישי', אין 'והיה' אלא לשון שמחה, ללמדנו שגם ההכנות לשבת קודש צריכות להיות בשמחה!" (מגדל אור" בשלח - "ניצוצי התורה")

ערב שבת בעיירה וולוז'ין

כשרונו העצום של הגאון רבי זליג ראובן בנגים

היה זה בעת היותו בחור בישיבת וולוז'ין. כיון שהוא היה עני, היה בא בכל ערב שבת אצל העשיר של העיירה, ואומר לפניו בעל פה את "שיר השירים" מתחילה ועד סוף ומהסוף להתחלה. והיה מקבל על זה כמה מטבעות למחיה! (סיפר הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ: 'שמעתי מאחד ממוקרי הגאון האדיר על הרב'ה של הרב'ה - הקדמה ל"אמרי דעת" הל' שמי"ה ל')

"והכינו את אשר יביאו". מצוה להכין צורכי שבת - מצוה זו מוטלת על כל אדם, גם אם יש לו משרתים, יכין הוא בעצמו. ולא יאמר כי אפגום כבודי - שזוה הוא כבודו, שמכבד את השבת. (רמב"ם הל' שבת ו')

ושמעתי ממרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך שלדעתו לא די בהכנה אחת לכבוד שבת, שהרי מצוה בו יותר מבשלוחו, רק אם רוצה ללמוד תורה, או שהוא טרוד במלאכתו, די בפעולה אחת. (שמירת שבת כהלכתה" מ"ב הערה קצ"ה - והוא הדין ביום טוב)

ואצלנו נשותינו עושות ומכינות לכבוד שבת, ואשתו כגופו. (ערה ש"ר ג')

לכבוד שבת - מצוה לנקות את הבית ולסדרו מבעוד יום. (א"ח ח"ב א') כאשר נוסעים לשבת ואינם שובתים בבית, האם צריך לכבד הבית לכבוד השבת? השיב מרן הגאון רבי חיים קניבסקי, שאם אף אחד לא נשאר שם וסוגרים הבית, אין צריך לנקות את הבית. (תשובתו לידידי הרה"ג רבי זאב שטיגליץ - מתוך ספרו "אשיחה" ח"א הל' שבת)

מי שעדיין לא רוצה לקבל שבת, האם ראוי שלא יברך את חברו ב"שבת שלום", שהרי בזה מראה שרצונו לקבל את השבת. השיבו רבי חיים: 'אם מכוון שלא לקבל שבת אין לחוש'. (שם)

האם יש ענין להחמיר שלא לכתוב חידושי תורה מחצות היום של ערב שבת. תשובת מרן: 'לא שמענו חומרה כזו'. (שם)

סיפר הרה"צ רבי נחמיה אלתר: "פעם אחת הייתי בשבת קודש אצל הצדיק רבי פנחס מנחם מפליץ - ה"שפתי צדיק".

באתי לביתו ביום חמישי לעת ערב. לאחר ארוחת ערב שאכלנו יחד, סח לי הרבה שיחות קדושות, והיה שרוי בשמחה רבה.

כשהלכתי לישון שמעתי את רבי פינטשי הולך אנה ואנה בחדר הסמוך ומתפלל: "ריבונו של עולם, שיעלה יפה הקוגל של שבת קודש ויהיה טעים, כי יש לי אורח יקר מאד לשבת".

אחר כך אמר: "כשהשבת תכנס, ריבונו של עולם אני מבקש ממך, שתכנס קדושת השבת בגופי ובביתי, ובמאכלים של שבת שיהיה בהם טעם של קדושת שבת. כך הפציר זמן רב בתפילה". (סיפורי חסידים" בשלח - הרבי מפליץ, גאון וצדיק ומתמיד גדול, היה נכדו של חידושי הרי"ם)

"קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף". (פסחים קה).

ב"שפתי צדיק" הביא בשם הרבי בונים מפשיסחא ביאור נפלא: מן הסתם התחכמו בני ישראל בכל מיני עצות איך להנצל מן המצרים, אולם דרך זו שיקרע להם הים, לא עלתה על דעתם... כן הוא בפרנסה, האדם מחפש עצות וזרכים שונות, ובסוף הקב"ה מכלכלו בדרך חדשה, שלא עלתה על דעתו כלל! ומסיים "ודברי פי חכם חן". (חג הפסח ע"ו)

השבוע יחול יום הזכרון לפאר ישראל הגאון רבי חיים פאלאג'י, ראש הרבנים לטורקיה, "רב הכולל", י"ז שבט תרכ"ח

ניצוצות מתורתו

"בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה". (י"ג כ"א)

כל אחד יכול לבנות עמוד אש פרטי!

מכל מצוה שאדם מקיים נברא מלאך, ובמצוות הצדקה המלאך הולך לפניו, שנאמר "צדק לפניו יהלך", ואותו מלאך יורה לו דרך למצוא את אבדתו... ובעינינו ראינו פעמים רבות, למי שאבדה להם אבידה, אמרתי שיתנו תיכף ומיד צדקה לעניים, וידליקו נר לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, והיה בדוק ומנוסה שמוצאים אבידתם באופן זה! ("נפש חיים" מערכת י' עפ"י דברי ה"מעיל צדקה" אלף תשנ"ג)

מהו הדבר הכי טוב שהוציאו ממצרים?

שמלות! וכפי שכתוב בפסוק: "וישאלו כלי כסף וכלי זהב ושמלות" - אחרון אחרון חביב, וכדברי רש"י שהשמלות היו חשובות להם יותר מכסף וזהב... (שמות י"ב ל"ה עפ"י מכללת פ"ג)

תמה רבי חיים פאלאג'י: הרי מצאנו פעמים רבות במקרא שהראשון בפסוק חשוב יותר, דוגמת - "חטיטה ושעורה", יהודה "בקרבות הנשיאים" ועוד?

וחידש, כי בדבר הנוגע למצוה, המוקדם הוא חביב, כדוגמת "זריזין מקדימין", אך בעסקי העולם הזה, האחרון הוא החביב. ("נפש חיים" מערכת א' עי"ש, ועיין רש"י במדבר י"ג י"ז: דרך התגרין)

הנראה לי ליישב על דרך החידוד את שאלתו זו של רבי חיים פאלאג'י: לבאר על פי הש"ך, שכתב כי ביזת הים היתה שכר האנשים, וביזת מצרים היתה שכר הנשים, וזהו "שאלה אשה משכנתה". אולי לכן 'השמלות' היו חשובות יותר, כי זו היתה ביזת הנשים... (נר לשולחן שבת)

"זה א-לי ואנוהו". (ט"ו ב) "התנאה לפניו במצוות". (שבת קלג)

אין במקוואות "זה א-לי ואנוהו" כמו בשאר המצוות התלויות בראיית האדם, כמו טלית נאה, לולב נאה, אבל במקוואה הכל תלוי בטהרה, וכשאדם טובל נהיה טהור, ולא איכפת לנו באיזה מקוה טבל, על כן אין במקוואות זה נאה מזה. ("נפש חיים" מערכת ז' בשם "משבית מלחמות" ובדין זה ישנה אריכות רבה באחרונים)

"המבלי אין קברים במצרים..." (י"ד י"א)

אכן כן, אין קברים במצרים!!!

לא רק יוסף והשבטים הגיעו לבסוף לקבורה בארץ ישראל, אלא גם בני ישראל שמתו ונקברו במצרים, התגלגלו ועלו לקבורה בארץ ישראל, וזו הסמיכות בפסוקים - "להוציא את בני ישראל מארץ מצרים", שהם בארץ מצרים ממש, הקבורים בה, ואלה הם "ראשי בית אבותם, בני ראובן בכר" (י"ג-י"ד).

טעם הדבר: כשם שה' עשה שפטים גם במתי מצרים, עשה ניסים במתי ישראל, והעלה אותם לארץ ישראל! (שם מערכת י')

"כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח". (הגדה של פסח)

עוד נראה לפרש על פי מה שכתב ב"ספר חסידים" (ק"י) שאסור לספר בשבת דברים שמצטער בהם, כגון אנשים שמתו, וכיצא בזה ממקרים רעים. וכתבתי בספרי הקטן "רוח חיים" דפשוט שהוא הדין ביום טוב, כיון דמחוייב לשמוח.

ואם כן אל יקח ליבך לומר שבסיפור יציאת מצרים, יש לדלג ולא לספר את כל צרות השעבוד שהמצרים היו עושים: הרג מאה וחמישים ילדים מדי יום, ארבע חמישיות שמתו במכת חושך, מות בני אפרים וכו', שהיית אומר לקצר בפרטים אלו, מה עוד שהילדים הקטנים מפחדים וסובלים בשומעם סיפורים כאלה... לזה אומר בעל ההגדה: 'כל המרבה לספר' - אפילו באלו הדברים, בסיפור תלאות השעבוד - 'הרי זה משובח' - כיון שהכל הוא להודות לה' ולברכו, וכל הצער והיסורים הללו אינם אפילו אחד מאלפי אלפים מהנפלאות אשר עשה ה' לעמו במצרים.

("חיים לראש" פסקה ג', "רוח חיים" או"ח תקכ"ט ב')